

UNIVERZITA KARLOVA – PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce	Bc. Lenka Válková
Název práce	Školní družina jako významný prvek pro trávení volného času dětí pohledem vychovatelek
Autor posudku	<i>RNDr. Dominik Dvořák, Ph.D. (oponent)</i>

Posluchačka Bc. Lenka Válková se zaměřila na podceňované a málo prozkoumané téma. V tom smyslu je její práce cennou a v takovém případě je logickou a správnou volba případové studie jako zastřešujícího výzkumného plánu.

Označení první kapitoly za teoretickou je poněkud sporné. Připouštím, že to není vinou autorky práce, neboť formální členění práce na část „teoretickou“ a empirickou je hluboce zažitě a pod teorii se často řadí přehled literatury (včetně literatury příručkové a metodické), přehled legislativy apod. Současně se tím však zakrývá, že mnoho výzkumů je ateoretických. V uvedeném případě je velká část práce zaměřena na výpovědi pracovníků ŠD o jejich vlastní práci – postrádá však jakékoli teoretické ukotvení, které by umožnilo nějak fundovaněji nahlédnout přednosti a limity takové reflexe, případně možné zdroje rozporů mezi výpověďmi a jinými zdroji dat (např. teorii reflektivní praxe, na PedF UK rozvíjenou). Naopak relativně obsáhlý přehled o věkových podmínkách charakteristikách dětí je pro analýzu výpovědí vychovatelek málo přínosný.

Autorka opakovaně vyjadřuje názor, že s nízkou prestiží družin a jejich vychovatelek nějak souvisí označení družinářka („dokonce ani ne paní družinářka“, s. 10). Úvahy o prestiži jednotlivých povolání by také měly být ukotveny v nějaké sociologické konceptualizaci, jinak jde jen o laické spekulování. (O zdravotnicích také nemluvíme jako o panu lékaři nebo paní lékařce, paní zdravotní sestře, popř. panu chirurgovi a podobně v řadě povolání. Úzus oslovení pracovníků ve školství je v různých zemích také odlišný, každopádně do odborného jazyka obraty typu „paní učitelka“, „paní vychovatelka“ nepatří. Oslovení v přímém osobním styku je jiná věc.)

Hranice mezi „teoretickou“ a „empirickou“ částí je nejasná, kromě závěrečného citátu např. není zřejmé, odkud pocházejí informace v části 4.1 na str. 21–23, podobně 4.3.2.

Vzhledem k tomu, že autorka se v práci zabývá částečně i uměleckým školstvím, na str. 24 bych očekával zmínku o existenci RVP pro ZUŠ.

Autorka si v zásadě neuvědomila, že pokud založíme výzkum na dotazování, často dostáváme zejména zprávu o tom, koho se dotazujeme (je sondou do myšlení respondenta), a méně o tom, nač se ptáme (aktuální chování respondenta). To je velkým problémem při autorčině interpretaci zjištění (např. kapitola 6.3.4: odpovědi vychovatelek se bez dalšího uvádějí jako fakta o skutečné organizaci práce družin). Pozorování dávalo určitou, byť vzhledem k rozsahu omezenou, možnost triangulovat výpovědi vychovatelek, nebylo však k tomu explicitě využito, zaměřilo se na jiné téma.

Práce je napsána srozumitelně, takřka bez chyb a překlepů. Styl však místy neodpovídá nárokům obvykle kladeným na odborné sdělení, některá tvrzení jsou banální nebo nedoložená. Poměrně často se opakují myšlenky, někdy i doslovné formulace v rámci jedné nebo několika stránek (např. popis provedení rozhovorů na str. 37 dole; znovu na str. 40).

Typickým výstupem výzkumu metodou případové studie je integrovaný popis případu v bohatém kontextu. V předložené práci se však prezentují odpovědi na dílčí otázky často izolovaně. Je zajímavé, že v empirické části se autorka nezajímala o ŠVP sledovaných družin a možný vliv vychovatelky na ŠVP a naopak nediskutuje. Ambice podat „hluboký obraz“ poněkud zpochybňuje absence pohledu těch, kterých se družina týká v první řadě – dětí (žáků) nebo jejich rodičů.

Označení použitého výzkumného nástroje za dotazník je poněkud nadnesené.

Závěr

Autorka si zvolila důležité téma, věnovala přiměřené úsilí empirické práci. Bohužel, způsob provedení studie, zejména sběru a analýzy dat, částečně snižuje využitelnost výsledků. I přes to by práce mohla posloužit jako odrazový můstek pro další, metodologicky promyšlenější poznání nedoceněné součásti základní školy, kde žáci – a také vychovatelky – tráví kus života.

Otázky k obhajobě

Dokázala byste charakterizovat silné a slabé stránky toho, když praktik mluví o své práci? V čem se konkrétně může lišit obraz fungování družiny, jak ho popisuje družinářka, žák a vnější pozorovatel?

Jakou roli hrají ve zkoumaných družinách jejich ŠVP?

Celkové hodnocení	<i>Práci doporučuji k obhajobě.</i>
Navržená známka	

V Praze dne 15. května 2019

RNDr. Dominik Dvořák, Ph.D.